

уявлення про регбі-7, основні принципи ефективної побудови цієї гри.
Висновок. Перспективність розвитку олімпійського виду спорту - жіночої регбі-7 у м. Тернополі підтверджують результати виступів жіночої команди «Універ-ЗУНУ» на всеукраїнських та міжнародних змаганнях протягом 2013-2021 рр. (призери та Чемпіони першості України та Універсиади України).

Для ефективного розвитку цієї гри необхідно розуміння керівництва спортивних організацій міста Тернополя та області щодо перспективності створення відділень з регбі-7 у ДЮСШ.

Перспектива подальших досліджень. Проведені дослідження не вичерпують всіх аспектів розглянутої проблеми та передбачають подальший науково-педагогічний пошук у напрямку вивчення та докладного опису цільових показників ефективності гри у регбі-7.

Список літератури.

1. Кірсанов Д.В. Програма підготовки регбістів Федерації регбі Одеської області / Д.В. Кірсанов. Одеса: ТОВ «Спортдрук», 2013. 26 с.
2. Thoburn P. Taking Rugby with «Thorbs», Noth Shore's / P. Thoburn. New York, 2016. P. 4.
3. Wayne S. Smith Wayne re join All Blacks coaching staff for 2015 / S. Wayne. Wellington, 2015. P. 3-5.
4. Маляр Е.І. Основні особливості та принципи побудови ефективної гри у регбі / Е.І. Маляр, Н.С. Маляр // Вісник прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. Вип. 29. Івано-Франківськ, 2018. С. 44-48.

Мицкан Т.С. <https://orcid.org/0000-0002-4164-2961>

РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ЗИМОВИХ ВИДІВ СПОРТУ В ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація. В статті розглядаються досягнення спортсменів західноукраїнських областей України на зимових Олімпіадах в першій половині ХХ століття. Відзначено, що в силу певних суспільно-політичних обставин українські спортсмени вимушені були виступати у складі команд країн, які на той час мали під своїм протекторатом західноукраїнські землі. Відзначено, що українські спортсмени успішно виступали на всіх довоєнних зимових Олімпіадах.

Ключові слова: зимові Олімпіади, українські спортсмени.

Annotacion. The article considers the achievements of athletes from the western regions of Ukraine at the Winter Olympics in the first half of the twentieth century. It is noted that due to certain socio-political

circumstances, Ukrainian athletes were forced to play in the teams of countries that at that time had under their protectorate the western Ukrainian lands. It is noted that Ukrainian athletes successfully performed at all pre-war Winter Olympics.

Key words: Winter Olympics, Ukrainian athletes.

Вступ. Всі ми стали свідками XXIV зимової Олімпіади в Пекіні, в якій прийняли участь більше 4 тис спортсменів з 91 країни. Не дивлячись на значні обмеження, обумовлених пандемією Covid – 19, спортсмени змогли прийняти участь в 15-ти видах спорту, розіграти 109 комплектів медалей і продемонструвати високий рівень спортивної майстерності. Україну на зимових Олімпійських іграх представляли 45 спортсменів у 12-ти видах спорту: біатлоні, бобслеї, гірськолижному спорті, лижному двоборстві, лижних гонках, санному спорті, скелетоні, сноубордингу, стрибках на лижах з трампліну, фігурному катанні. Серед них і 13 спортсменів з західних областей України (Антон Дукач, Ігор Стахів, Андрій Лисецький, Олена Стецків - санний спорт; Євген Марусяк, Антон Корчук, Віталій Калініченко – стрибки з трампліна; Дмитро Мазурчук – лижне двоборство; Лідія Гунько – бобслей; Іван Ковбаснюк, Анастасія Шепіленко – гірськолижний спорт; Дмитро Підручний, Анастасія Меркушина – біатлон). Ці успіхи сучасних українських спортсменів мають свої історичні передумови.

Розвиток зимових видів спорту в Галичині має давні традиції [6,7,8] і свідченням цього є створення інфраструктури для занять хокеєм, ковзанярським, санним і лижним спортом на початку ХХ століття у населених пунктах Станіславської (Ворохта), Львівської (Славськ), Тернопільської (Кременець) областей, а відтак і чисельних секцій лещетарства, хокею, стрибків з трампліна тощо. Принагідно зазначимо, що 19.02.22 Ворохтянська громада відзначила 100 – річчя з дня відкриття трамплінів для стрибків на лижах.

Як нам видається, погляд в минуле дозволяє краще осмислити все те, що необхідно здійснити для подальшого розвитку зимових видів спорту як в регіоні, так і в Україні загалом.

Мета дослідження – дати характеристику досягнень спортсменів Галичини, Буковини і Закарпаття на зимових Олімпіадах.

Результати дослідження. Першими українцями, учасниками I Зимових Олімпійських ігор 1924 року (м. Шамоні, Франція) були Степан Вітковський (львів'янин, виступав у складі збірної Польщі), який пробіг лижний марафон 50 км і посів 21 місце, а також Степан Гевак (народився в м. Мукачево, виступав у склад збірну Чехії), який на дистанції 18 км зайняв 17-те місце (фото 1). На цих же Іграх виступав американець українського походження Валентин Білас, що посів шосте місце на дистанції 5000 метрів з швидкісного бігу на ковзанах.

На II Олімпіаді в Сент-Моріц (Швейцарія) виступило 3 спортсмени українського походження: Валентин Білас (США) в бігу на ковзанах посів: 1500 м і 5000 м – 6 місце, 10000 м – 5 місце і 500 м – 17 місце.

Францішек Кава, народився у Львові, представляв Польщу в лижних перегонах на 50 км посів 27 місце. Кава закінчив Львівську політехніку і був інженером систем вентиляції та нагрівання. Улітку він бігав середні легкоатлетичні дистанції, а взимку — на лижах. Володимир Крігер (народився у Дніпропетровську) представляв Польщу у грі в хокей – 8 місце.

На III Олімпіаді в Лейк-Плесіді (США) виступило четверо українців з Польщі. Вони представляли Польщу у хокеї на льоду: Адам Ковальський (народився в Івано-Франківську), Володимир Крігер (народився у Дніпропетровську), Роман Сабинський (народився у Львові), Казимир Соколовський (народився у Львові). Їх команда посіла 4 місце. А також Валентин Білас: 5-е в бігу на ковзанах на дистанції 10000 м.

Фото 1. Степан Гевак стартує на Олімпійських іграх у Шамоні (Франція, 1924 рік).

На IV Зимових Олімпійських іграх вихідці з України виступали за Польщу: Адам Ковальський, Казимир Соколовський, Едмунд Зелінський (народився в Києві), Роман Ступницький та Владислав Лемішко (Львів) у складі хокейної команди посіли 9 місце.

Студент юридичного факультету Чернівецького університету Роман Турушанко був учасником зимової Олімпіади 1936 р., представляючи Румунію в змаганнях з фігурного катання, ставши при цьому першим українцем, що брав участь в Олімпійських змаганнях в цьому виді спорту. Роман Турушанко – вихованець Українського спортивного

клубу «Довбуш», який діяв у Чернівцях в 1920-40 рр. Крім Романа Турушанка Румунію на цій Олімпіаді захищали ще двоє представників Буковини – Альфред Айзенбайсер-Ферару та Ірина Тімчич, які зайняли 13-е місце серед пар у змаганнях з фігурного катання. До Другої Світової війни українці брали участь у всіх зимових Олімпійських іграх у складах олімпійських збірних Польщі, США, Румунії та інших країн, проте не здобули нагород.

Підкарпаття і Закарпаття), а також Кременець як у післявоєнний період, так і сьогодні є одними з небагатьох центрів по підготовці висококваліфікованих спортсменів із зимових видів спорту в Україні. Наведу декілька прикладів, а саме: Олександр (ХІУ) і Дмитро (ХІУ і ХУІІ) Просвірніни – бронзовий призер Чемпіонату світу(1984), учасники зимових Олімпіад, Василь Грибович – учасник ХУІІ зимової Олімпіади, Олександр Лазарович – учасник ХХІ зимової Олімпіади (тренер Григорій Тисячний), готується до участі в ХХІІІ зимовій Олімпіаді (Пекін, 2022), Євген Марусяк (Польща, Закопане, 16-17.01.2016 р., виконав стрибок довжиною 111 м на трампліні К-120, тренер Василь Прокопенко); Володимир Бошук - дворазовий учасник зимових Олімпіад (Словенія, Планіца, 2009 р., Кубок світу, стрибок на 189,5 метра); Віталій Калініченко (Словенія, Планіца, Чемпіонат світу, 10.12.2020, встановив рекорд України в польотах на лижах стрибнувши на 195,5 метра). Підрастають талановиті молоді спортсмени. Так, в 2020 році троє представників Івано-Франківської області (Антон Корчук, Юрій Янюк – стрибки з трампліна, тренери Василь та Віталій Прокопюки; Тарас Філяк – гірськолижний спорт, тренер Андрій Поляк) взяли участь ІІІ зимових Юнацьких Олімпійських іграх. Зі створенням гірськолижного курорту Буковель інтенсивно став розвиватися гірськолижний спорт. Серед відомих гірськолижників фрістайлістки: Юлія Ключова, Олена Юнчик – учасниці ХVІІІ зимових Олімпійських ігор, Нагано, 1998 р., Японія; Надія Діденко учасниця 19, 20 та 21 зимових Олімпійських ігор, Богдана Мацьоцька, слалом - учасниця 21 (Ванкувер, 2010) і 22 (Сочі, 2014) зимових Олімпійських ігор, тренер Олег Мацьоцький. Найвідомішими лижниками Підкарпаття Галичини є Микола Попович- учасник ХVІІІ зимової Олімпіади та Роман Любюк – учасник 19, 20, 21 зимових Олімпійських ігор, Михайло Гуменяк – учасник ХХ зимової Олімпіади.

Найтитулованішою Галичанкою в ковзанярському спорті і до цього часу залишається Віра Бриндзей - абсолютна чемпіонка світу з класичного багатоборства (Кістаун, США, 1977), учасниця зимової Олімпіади в Лейк-Плесіді (1980).

На сьогодні Підкарпаття має талановитих юних фрістайлісток і фрістайлістів (гірськолижний курорт «Красія», Закарпатська область, чемпіонат України з фрістайлу, загальнокомандне друге місце - Надія Мохнацька - перше, Оксана Яцюк третє, Микола Пуздерко - друге місце, тренер Діденко Н.В.).

Велику плеяду представників зимових видів спорту у післявоєнний період підготували тренери Львівщини. Серед них учасники зимових Олімпіад: Володимир Глипка, Коган Любомир – стрибки на лижах; Книш Ольга, Логінова Ольга, Мицак Дмитро – гірськолижний спорт. Особливо багата Львівщина на представників санного спорту, Тернопільщина біатлону, санного спорту, лижного двоборства [3].

Одним з дієвих центрів підготовки, санкарів, стрибунів і лижних двоборців є м. Кременець (Тернопільська обл.). Вихованець Кременецької школи стрибків на лижах був учасником зимової Олімпіади в Кореї (2018) – Віктор Пасічник, а Дмитро Мазурчак увійшов у ТОП-30 на змаганнях Континентального Кубка з лижного двоборства (Словенія, Планиця, 2020). Принагідно відзначимо, що в Кременці діє єдина в Україні дерев'яна санна траса, яка вимагає серйозної реконструкції (є сподівання, що це увійде в державний план великого будівництва).

Відомо, що прогрес у розвитку будь-якого виду спорту в значній мірі залежить від матеріально-технічного забезпечення. Не зважаючи на те, що в довоєнний і післявоєнний період в Галичині багато було облаштовано споруд як для проведення дозвілля, так і для занять зимовими видами спорту (трампліни, ковзанки, гірськолижні осередки тощо) сьогодні інфраструктура для зимового спорту є в занедбаному стані. Особливо це стосується трамплінів (наприклад, Ворохта десятиліттями чекає на реконструкцію трамплінів). Із-за небезпеки багато батьків не пускають дітей для занять на аварійному трампліні.

Похвальним є те, що інтенсивно розвивається гірськолижний курорт «Буковель» де завершується будівництво і облаштування біатлонної траси. Це дає підстави сподіватися, що гірськолижний спорт, біатлон невдовзі знайдуть своїх прихильників серед сучасних дітей і молоді і ми будемо свідками значних успіхів спортсменів Івано-Франківщини. Настала пора подумати про будівництво на цьому зимовому курорті сучасних трас для занять санним спортом і бобслеєм (рекреаційна санна траса вже функціонує), а у Ворохті (урочище П'ятихатки) облаштувати сучасні лижні траси як для проведення змагань, так і активного зимового дозвілля. В Польщі в останні роки популярним стає проведення дозвілля на бігових лижах (бігівках). Для багатьох гірськолижний спорт не по «кишені» і «бігівки» стали б альтернативою активного зимового відпочинку.

Водночас, як свідчить ретроспективний аналіз розвитку зимових видів спорту в Галичині, громади піклувалися не тільки про спорт, а й про активний зимовий відпочинок [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8]. Так, клімат змінився, і в природних умовах облаштувати місця для дозвілля на ковзанах, лижах, санах стало проблематичним. Але сучасні технології дозволяють облаштовувати наприклад, відкриті штучні ковзанки, горки. Подекуди щось в цьому плані робиться (одна ковзанка на Івано-Франківську громаду), але цього вкрай мало. В ідеалі треба подбати,

щоб кожен мікрорайон, населений пункт в зимовий період мала облаштовані штучні ковзанки.

Висновок. Представники західноукраїнського етносу досягли вагомих спортивних результатів і були учасниками перших зимових Олімпіад (I-IV), виступаючи за команди Польщі, Румунії, Канади, а в післявоєнний період за команду СРСР.

Список літератури

1. Вацеба О. *Карпатський лещетарський клуб як символ розвитку спортивного руху галичини (з нагоди 90-ліття від дня утворення). Наш спорт. Львів. 2015. С. 32–35.*

2. Вацеба О. *Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. Івано-Франківськ: Лілея, 1997. 232 с.*

3. Галевич В. *Стрибки на лижах із трампліна та лижне двоборство в Україні. Кременець, 2017. 400 с.*

4. Гоменюк І. *Жага перемоги: українці на зимових Олімпіадах 1920-30-х рр. Блог. 22.02.2018.*

5. *Зимовий спорт у Львові*
//<http://lviv.travel/ua/index/2022olympics/wintergames>

6. Нога О. *Світ львівського спорту 1900-1939. Львів: НВФ «Українські технології», 2004. 784 с.*

7. *Zaborniak S. Skoki narciarskie w Polsce w latach 1907–1939. Rzeszow- Krosno, 2013. 532 s.*

8. *Wacek R., Dręgievicz T., Kobiak M., Polakiewicz S. Księga Pamiątkowa Lwowskiego Klubu Sportowego „Pogoń” 1904–1939. Lwów 1939. 269 s.*

Наумчук В. І. <https://orcid.org/0000-0002-2919-0720>

РІВНЯЄМОСЬ НА КРАЩИХ: НАУМЧУК ІВАН ІВАНОВИЧ

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Анотація. У публікації подано життєвий опис одного із подвижників фізкультурного та олімпійського руху України – Наумчука Івана Івановича, який суттєво збагатив науковий, навчально-методичний та управлінський аспекти професійної діяльності в галузі педагогіки, фізичної культури і спорту.

Abstract. The publication provides a life description of one of the devotees of the physical culture and Olympic movement of Ukraine - Naumchuk Ivan Ivanovich, who significantly enriched the scientific, educational, methodological, and managerial aspects of professional activity in the field of pedagogy, physical culture and sports.